

Raven *Corvus corax* in de Kop van Drenthe in 2012

Aaldrik pot

Vorig jaar schreef ik in het najaarsnummer van Puur Natuur, het verenigingsorgaan van IVN Roden, nog over een 'Ravenmysterie in de Kop van Drenthe'. Dit jaar kreeg het mysterie een mooi vervolg met een broedgeval in de boswachterij Veenhuizen. Het eerste sinds mensenheugenis.

Foto 1. Drie circa zes weken jonge Raven op het al scheefgezakte nest, Veenhuizen, 12 mei 2012 (Willem van Manen). *The three young Ravens, about six weeks old on the nest near Veenhuizen.*

Bleef het aantal Drentse broedparen van de Raaf *Corvus corax* vorig jaar beperkt tot één, het bekende paar van het Dieverzand, dit jaar doken op meerdere plekken broedende Raven op. Bij Zuidvelde vond Herman Feenstra een nest in een douglas, dat mislukte in de eifase. Bij het Dwingelderveld werden jongen gezien (een nest werd niet gevonden), bij Boschoord vlogen jongen uit en op het Holtingerveld deed een paartje Raven een broedpoging, waarbij het nest werd ingepikt door Nijlganzen *Alopochen aegyptiaca* (Med. Arend van Dijk). En natuurlijk zijn er nog de Raven van Ravenswoud die voor het tweede achtereenvolgende jaar jongen grootbrachten. Maar Ravenswoud is Friesland en dat telt natuurlijk niet.

Onrust in 2011

In 2011 gingen de harten op het kantoor van Staatsbosbeheer Kop van Drenthe al iets sneller kloppen. In de loop van het voorjaar werden geregeld een of meerdere Raven werden gezien rond Norg (Peestermaden, De Slokkert, Bossen Norg). Het meest verdacht waren twee Raven rond het gebiedje De Bieuw bij Veenhuizen. Op 22 maart zag Roelof Blaauw twee baltsende exemplaren die langdurig werden gehinderd door een sperwer. Zoektochten naar een mogelijk nest leverden wel geregeld alarmerende vogels op, maar een nest werd niet gevonden. Op 7 april werd hier voor het laatst een alarmerende vogel gezien. Later werden zoals gezegd op verschillende plekken rond Norg Raven gezien.

2012

Terug naar de Veenhuizense Raven van 2012. Eind maart meldde Tonnie Sterken, die roofvogels inventariseert in de boswachterij, al dat een paartje Raven buitengewoon luidruchtig rondvloog in de omgeving van Bankenbosch in Veenhuizen. Ook Herman Feenstra merkte hier Raven op die riepen vanuit een boomtop. Na enig heen en weer gemail, werd het geval door mij afgedaan als 'spielerei'. Hadden we ons vorig jaar immers ook niet zo in de luren laten leggen door het paar Raven in de buurt van De Bieuw? Normaalgesproken hebben Raven eind maart al eieren en zijn ze niet zo luidruchtig meer. Vogels die in deze periode dus nog volop schreeuwen, zijn niet-broeders, zou de simpele conclusie kunnen zijn. Misschien klopt die redenering, maar dat wil niet zeggen dat ze later niet alsnog tot broeden over gaan. In Drentse Vogels 21 (2007) schrijft Rob Bijlsma immers over een succesvol nalegsel nadat de eerste broedpoging werd gestaakt.

Foto 2. Braakbaal van een Raaf met onderbeen van een klein zoogdier, Veenhuizen, 12 mei 2012 (Aaldrik Pot). Pellet of Raven with leg bone of a small mammal. Veenhuizen, 12 May 2012.

Ander geluid

Halverwege april meldt mijn collega Roelof Blaauw dat hij op ongeveer dezelfde plek als Tonnie Sterken een paartje verdachte Raven heeft gezien. Het luidruchtige rôh- rôh- rôh- rôh heeft plaats gemaakt voor een heser, meer alarmerend geluid. Hij heeft zelfs een verdacht nest gevonden. Op 18 april bezoek ik de nestplaats. Als ik op ongeveer 150 meter afstand van de plek ben waar later inderdaad een bezet nest blijkt te zijn, komt een van de oudervogels me al tegemoet met het hogere geluid zoals Roelof dat omschreef. Dit geluid laat zich moeilijk fonetisch beschrijven. Het lijkt in de verte op een korte strofe van een kraanvogel-roep. Het is sowieso fascinerend het geluidenrepertoire van de Raaf te bestuderen. In het Handbuch der Vögel Mitteleuropas (Glutz von Blotzheim) wordt beschreven dat Raven 34 verschillende geluiden maken.

Na enig zoeken vind ik het nest in de top van een douglas, terwijl de oudervogels nerveus rondjes boven mijn hoofd vliegen. Ik ga daarom snel weer weg en verblijd me met het idee dat de vogelbevolking van de boswachterij er een prachtige soort bij heeft.

In de weken daarna bezoek ik af en toe het nest om de ontwikkelingen te volgen, maar vanaf de grond is niet veel te zien. Onder het nest zijn nauwelijks poepsporten te vinden en op de rondvliegende oudervogels na, wijst niets erop dat het nest bezet is. Op 9 mei lijkt het nest ineens in de steek gelaten. De oudervogels zijn in geen velden of wegen te bekennen, maar er ligt wel 'ineens' een krans van schijtsporten rond het nest. Op 12 mei spreek ik met Willem van Manen af die de nestboom beklimt voor een 'nacontrole'. Het is bepaald geen eenvoudige opgave omdat het nest op circa 27 meter hoogte zit. Bovendien hangt het nest al wat scheef...

Niet verlaten

Het nest blijkt helemaal niet verlaten. Vanaf een afstandje zien we in ieder geval twee jongen zitten. Hiermee blijkt maar weer eens dat jonge Raven zich enorm kunnen 'drukken' in de nestkom. Uiteindelijk blijken er drie weldoorvoede jongen op het nest te zitten. Willem besluit om de vogels niet te ringen om 'afspringen' en verder uitzakken van het nest te voorkomen. Volgens Willem zijn de jongen op dat moment ongeveer 5 weken oud (achteraf gezien moeten ze iets ouder zijn geweest). Op het nest ligt een braakbal met daarin de botten van een muis, vermengd met haar en gras. Ook ligt er een fragment van een eenden- of ganzenei. Een later onder het nest gevonden braakbal bestaat uit voornamelijk haar en enkele botfragmenten van een klein zoogdier, waarschijnlijk een muis.

Op 17 mei zitten de jongen nog op het nest en op 19 mei trof Herman Feenstra in de buurt van het nest één Raaf op de grond, één op een boomstronk en één laag in een boom. De jonge Raven maakten geen aanstalten om weg te vliegen bij benadering tot 10-20 meter. Op 21 mei zit nog één jong in de buurt van het nest. Het nest zelf is verdwenen. Blijkbaar is het uit de boom gevallen, misschien vanwege de vleugel oefeningen van de jongen op de rand.

Er vanuit gaande dat jonge Raven uitvliegen als ze 6 tot 7 weken oud zijn en de broedduur ongeveer 19-21 dagen bedraagt, zou het legbegin rond 10 maart vallen. Dat is niet extreem laat. Bijlsma (2009) vond een spreiding van het legbegin tussen 25 februari en 5 maart, met een uitschieter op 30 maart voor een nalegsel. Eind maart, toen Tonnie Sterken voor het eerst melding maakte van de roepende Raven boven Bankenbosch, zat dit broedpaar dus al op de eieren. Zo zie je maar weer dat je nooit iets af moet doen als 'spielerei'.

De toekomst

Nadat de Raven het nest verlaten hebben, worden nog geregeld vogels waargenomen rond de boswachterij. Echter, slechts een keer (op 28-6, Jan Lok, Tempelstukken, via waarneming.nl) worden aan Drentse zijde vier Raven bijelkaar gezien. Aan de Friese kant van het gebied ziet Vincent Kuik (via waarneming.nl) op 31 juli vier Raven bij het Informatiecentrum van Natuurmonumenten aan de Fochteloorveenweg. Bij alle andere waarnemingen gaat het om één of twee exemplaren. Bovendien is het bij de 'kwartet-waarnemingen' niet duidelijk of het om de Veenhuizense of Ravenswoudse Raven gaat. Opvallend is wel dat buiten het voorjaar geen Raven zijn gezien in de eerder genoemde gebieden zoals De Slokkert en het Schillenveen.

In juni, juli en augustus worden wel weer geregeld Raven waargenomen in De Slokkert (Jan Lok) en in september duiken met enige regelmaat weer Raven op in het noordelijke gedeelte van de bossen rond Norg (eigen waarnemingen en Koen van Dijken via waarneming.nl). Ook worden nog geregeld Raven gemeld uit Boswachterij Veenhuizen. Daarbij zou je de voorzichtige conclusie kunnen trekken dat ook in de bossen van Norg een paartje op verkenning uit is. Of die binnenkort ook tot broeden overgaan is maar zeer de vraag. In het Drents-Friese Wold kenden de Raven een voorspel van maar liefst acht jaar (Bijlsma, 2009).

Van dit artikel verscheen een verkorte versie in PuurNatuur 54 (2).

Ravens in NW-Drenthe in 2012

Until 2011 only one pair of breeding Raven was recorded in the Province of Drenthe. This pair in SW-Drenthe was probably present since 1996 and bred for the first time successfully in 2004. Since that time in most years young fledged from this territory. In NW-Drenthe Ravens were observed since several years and in 2011a pair behaved suspicious and may have had a nest (that was not found). In 2012 five km from this the 2011-site a nest in a douglas fir was found from which three young fledged. Calculated from the fledging date, 19 May, the first egg must have been laid around 10 April.

Dank

Arend van Dijk, Herman Feenstra, Roelof Blaauw en Tonnie Sterken worden bedankt voor het delen van hun waarnemingen. Dank aan Willem van Manen voor de klimsessie.

Literatuur

Bijlsma R.G. 2007. Nalegsel van Drentse Raven *Corvus corax* succesvol. Drentse Vogels 21: 78-80.

Bijlsma R.G. 2009. Het wedervaren van de Raaf *Corvus corax* als broedvogel in Drenthe. Drentse Vogels 21: 83-87.

Pot A. 2011. Het ravenmysterie in de Kop van Drenthe. Puur Natuur 53 (2).

Adres:

Tortelstraat 4, 9331KJ, Norg. aaldrikpot@gmail.com.

Foto 3. foto: Herman Feenstra.

